

Néhány gondolat

Hüttl Antónia:

A magyar GDP történelmi idősorának felülvizsgálata, 1920-1995
című munkájához

Oblath Gábor

Összefoglaló véleményem

- Hüttl Antónia igen jelentős, eredményes és rendkívül értékes munkát végzett Magyarország történelmi GDP idősorának rekonstruálásában
- A szerző eredményeit statisztikai-módszertani és közgazdasági szempontból egyaránt megalapozottnak és hihetőnek tartom
- A javasolt revíziók a folyó- és változatlan áras idősorokban indokoltak és logikusak
- Hasznos lenne, ha a KSH beépítené a szerző eredményit a GDP hosszú távú idősorainak majdani revíziójába
- Feltétlenül publikálásra ajánlom az eredményeket

A munka legfontosabb eredményei

A 1920-1995 közötti időszakra homogén idősorok előállítása:

- a folyó áras GDP forintban,
- a GDP deflátor és volumenindexe,
- a magyar GDP/fő USA dollárban kifejezett reálértéke,
- az USD vásárlóereje forintban kifejezve (**Purchasing Power Parity, PPP**)

Három témát emelek ki, mindegyik a PPP-hez kapcsolódik

- Két módszertani kérdés a PPP-n mért adatokkal kapcsolatban
 - Mit mér a PPP_GDP, ill. a relatív **árszint** ($PLI_GDP = PPP_GDP / XR$)
 - Mi a jelentése a GDP/fő **relatív reálszintjének** (reál GDP- vagy RGDI-szint?)
 - A PPP-n mért relatív ár-, ill. reálszintek **időbeli összehasonlítása**:
 - Minek a változását mutatja? (kb: GDP deflátor, ill. volumen, vagy kb. BF-deflátor, ill. RGDI – vagy valami más?)

Nem kritika, hanem megfontolásra javasolt kérdések

- Az 1985 és 1995 közötti makrogazdasági folyamatok (a GDP és a belföldi felhasználás alakulásának) értelmezése

Nagyon egyetértek

Mit mér a GDP-re vonatkozó PPP (PPP_GDP)?

- A kérdés jelentősége a munka szempontjából:
- Egyrészt az USA-hoz viszonyított GDP/fő szint meghatározása egyes benchmark években
- Másrészt: a GDP-re vonatkozó PPP **változásának** két összefüggésben is fontos szerepe van a tanulmányban
 - A *GDP-deflátor* rekonstrukciója pl. 1950 és 1970 között
 - A *belföldi felhasználás* (BF) deflátorának rekonstrukciója 1985 és 1995 között
- Lehet, hogy nincs ellentmondás a kétféle alkalmazás között, de érdemes átgondolni, hogy mit mér a PPP (PLI) szintje és változása
 - Megelőlegezve a következtetést: a kk.-i cserearányváltozás **mértéke** a kulcs

PPP- (PLI-) *szint*

- A PPP- (PLI-) szint *koncepció*álisan sokkal közelebb áll a BF relatív árszintjéhez, mint a GDP-éhez
 - dP_{gdp} (GDP deflátor) a következő tételek súlyozott átlaga: $dP_{bf} + dP_x - dP_m$
- A PPP_GDP (ICP, ECP) nem tartalmaz számításokat a külker. árszintekről (feltevés: $PPP_x = PPP_m = XR$)
 - (A PWT tartalmaz becsléseket P_x -ről és P_m -ről, de (megkülönböztetve P_{gdp_o} -t P_{gdp_e} -től), de ezek kevésbé hihetőek: minél fejletlenebb egy ország, annál kedvezőbbek a statikus cserearányai)
 - $PPP_GDP (ICP, ECP) \approx PPP_BF$
 - Ezt nem tudjuk ellenőrizni, mert nincs termelés-oldali PPP_GDP (ICP, ECP)

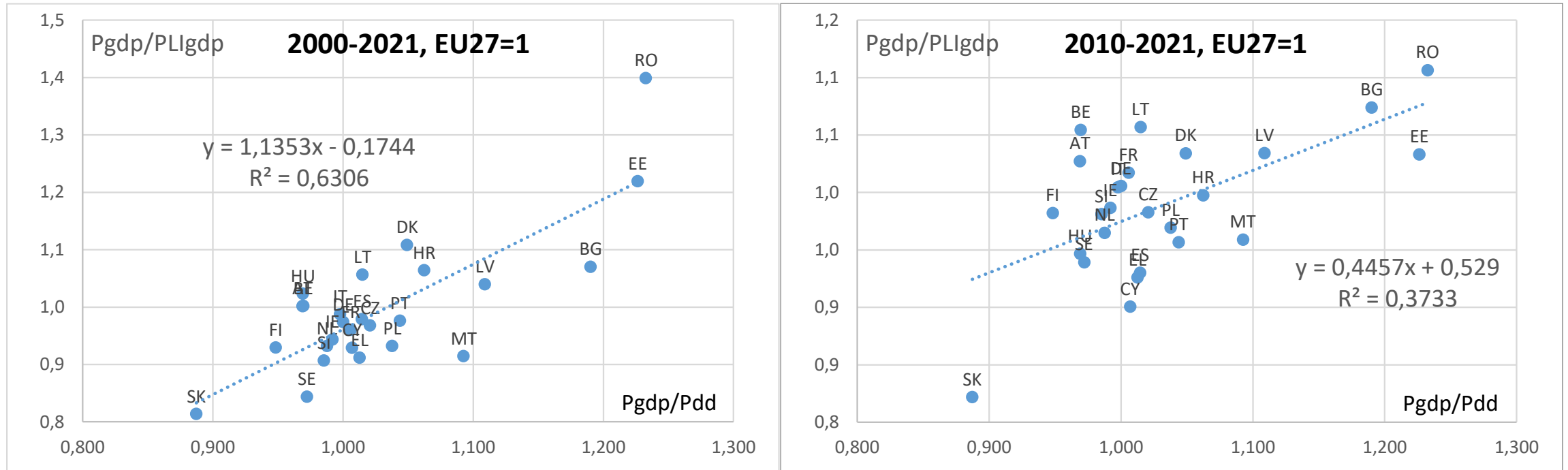
PPP- (PLI-) *változás*

- Itt számos lehetőség van az ellenőrzésre, de az eredmények ellentmondásosak: erősen függnék attól, hogy melyik időszakot, ill. országot nézzük
- Három mutatónak van jelentősége (változások az EU-27 átlagához viszonyítva)
 - dPLI_{gdp} -> a GPP PPS-en mért relatív árszintjének (PPP/XR) változása euróban [az EU-27 szintjén 1 PPS = 1 euró]
 - dP_{gdp} -> a GDP-deflátor relatív változása euróban
 - dP_{dd} -> a belföldi felhasználás deflátorának relatív változása euróban
- Kérdés: dPLI_{gdp} inkább dP_{gdp}-nek vagy P_{dd}-nak felel meg?

„Mire jó” a relatív árszintváltozás háromféle mutatója?

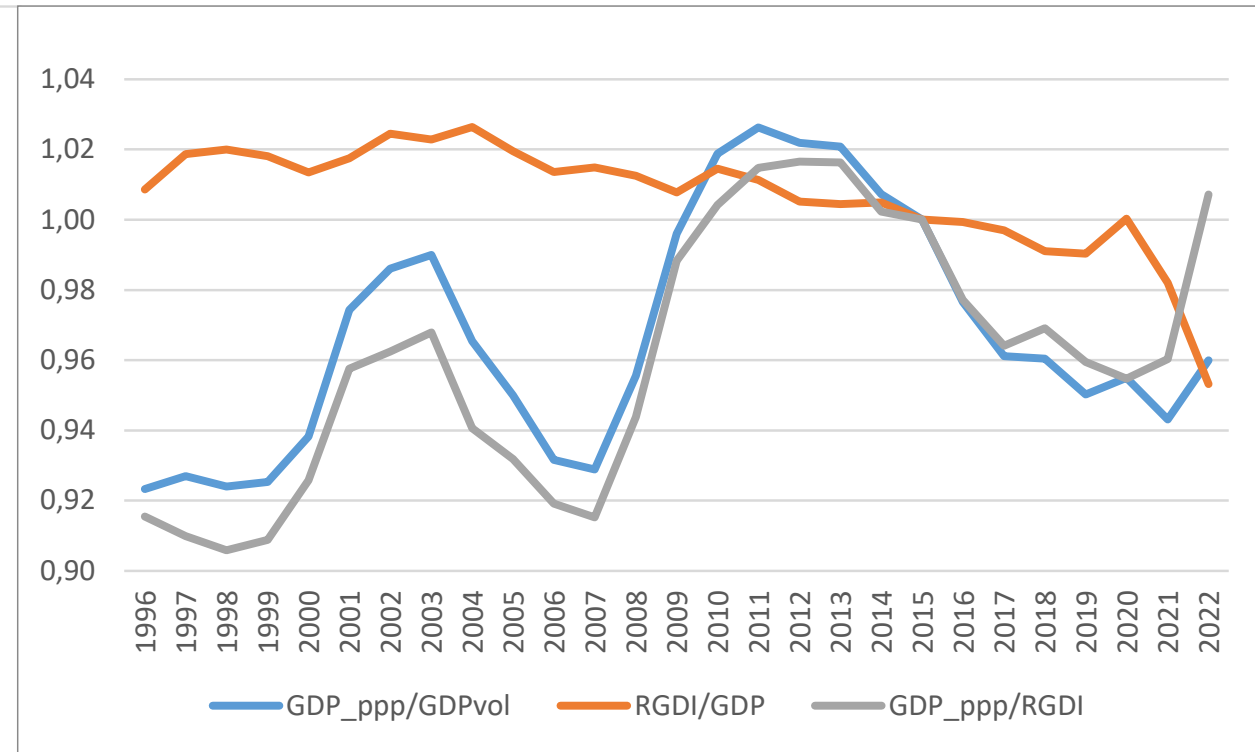
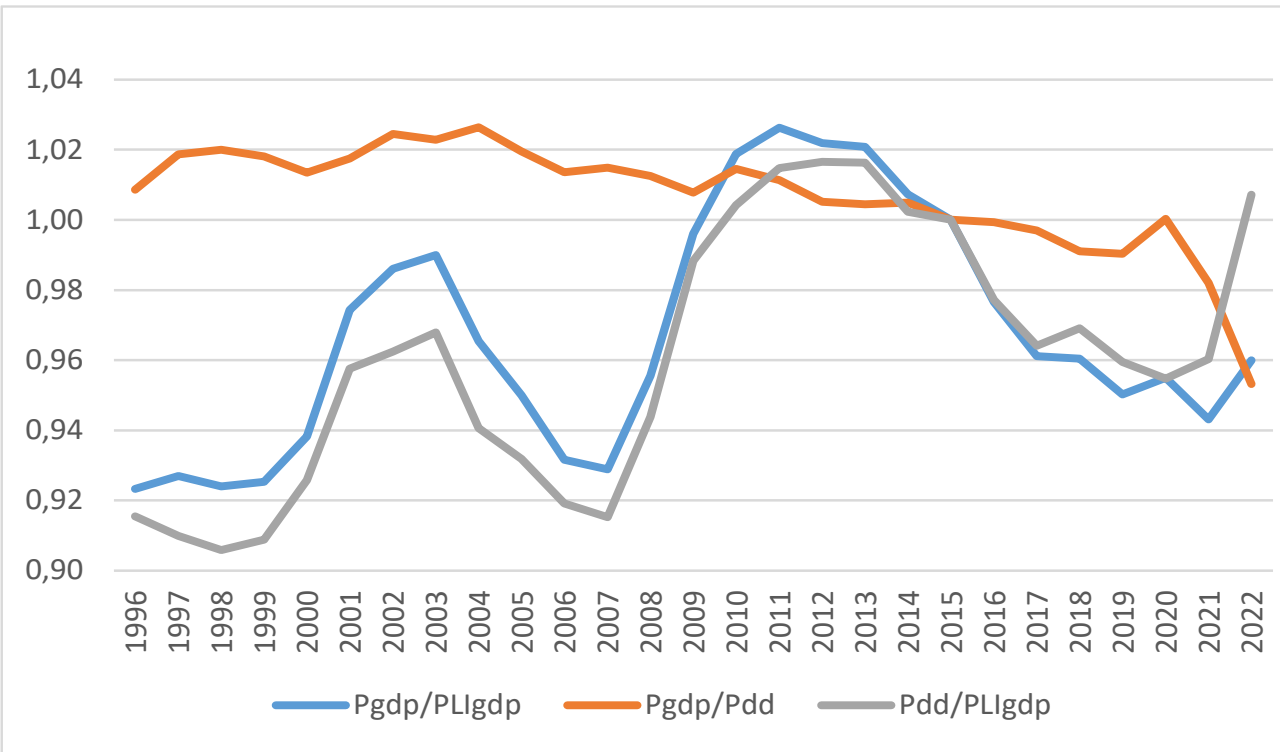
- *A más országokhoz viszonyított, euróban (vagy bármilyen közös valutában) mért **nominális változás** (pl. $dGDP/fő_eur$) deflálására*
 - $dGDP/fő_eur)/dPLI_{gdp} = dGDP/fő_ppp$
 - $dGDP/fő_eur)/dP_{gdp} = dGDP/fő_vol$
 - $dGDP/fő_eur)/dP_{dd} = dRGDI/fő \rightarrow$ cserearány-hatással kiigazított reál-GDP: hazai reáljövedelem; US BEA: „command basis GDP”
- Az előbbi kérdést átfogalmazva: a dPLI-vel elosztott nominális relatív szint inkább a reál-GDP (a termelés), vagy reáljövedelem (RGDI) relatív változásának felel meg?
- A továbbiakban: nemzetközi és hazai összehasonlítás (1995 után – „out of sample”)

dPgdp/dPLlgdp vs. dPgdp/dPdd 2000 és 2021 között az EU-tagországokban

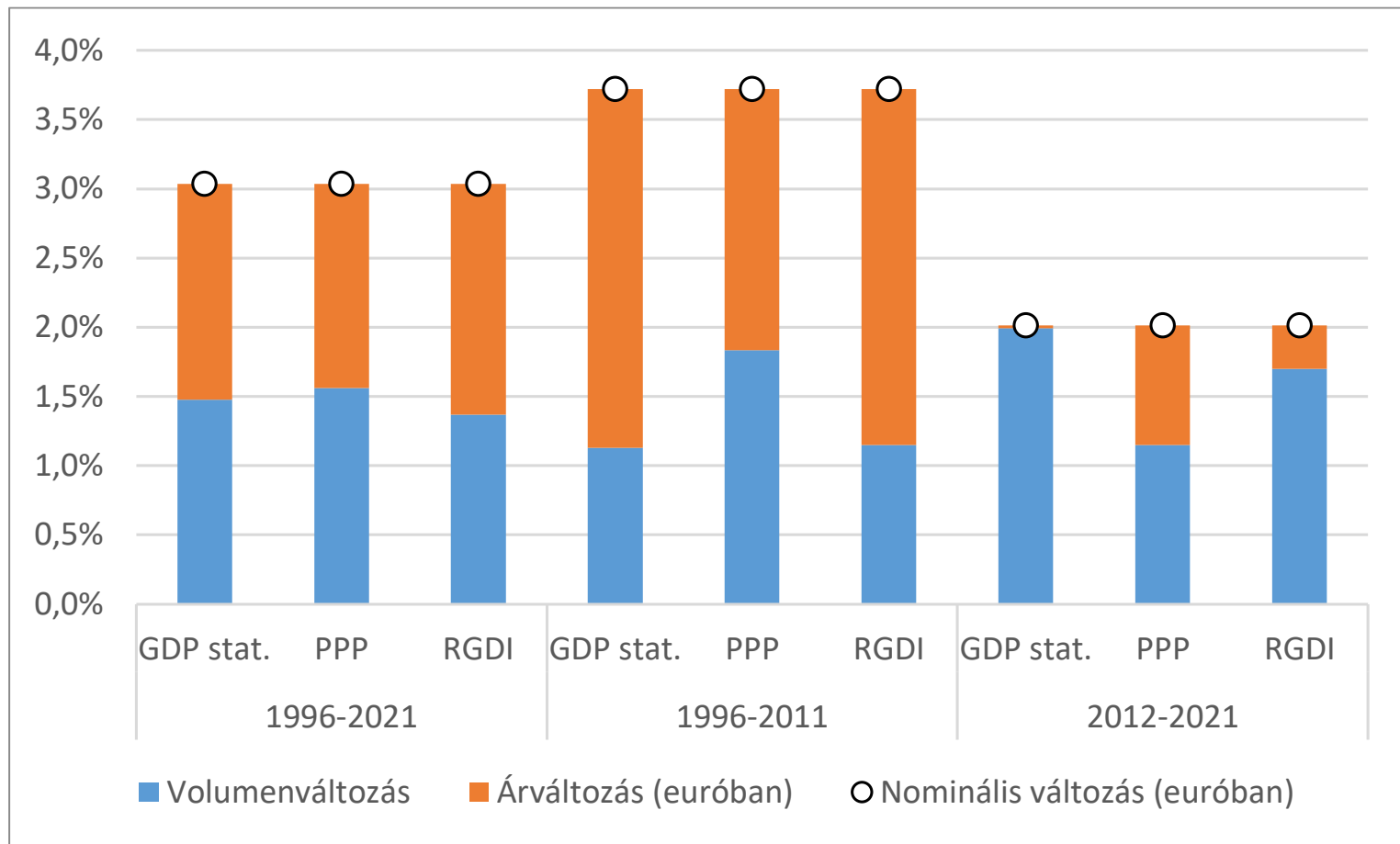

- Az időszak egészében viszonylag szoros, a második részében lazább kapcsolat dPLI és dPdd között
- dPgdp/Pdd a cserarány-hatást méri (az EU-átlaghoz viszonyítva)
- Ahol ez jelentős (SK, ill. RO) a kapcsolat erős

Magyarország relatív ár- és reálszintjei az EU27 átlagához viszonyítva (2015=1)

Magyarország: a GDP/fő évi átlagos nominális (euróban mért) növekedése az EU-27 átlagához viszonyítva és annak három felbontása ár-és volumenváltozásra 1996-2021 két részperiódusában

Nem mindegy, melyik időszakot nézzük

- Az időszak egésze: majdnem egyforma
- Első periódus: $dPLI_{gdp} < dPgdp$
- Második: $dPLI_{gdp} > dPgdp$
- $dPdd$ közelebb áll $Pgdp$ -hez, mint $dPLI$ -hez

1985-1995 (I)

- Az 1985 és 1995 közötti makrogazdasági folyamatok (a GDP és a belföldi felhasználás alakulásának) értelmezése
 - Itt a szerző kitüntetett jelentőséget tulajdonít egy látens (nem megfigyelt) relatív árváltozásnak (az import minőségének jelentős javulása 1990-től)
 - Bekövetkezhetett egy jelentős cserearány-javulás ($P_x > P_m$) amelyet a hivatalos statisztika nem tudott mérni.
 - Ez a sejtés a PPP-n, ill. volumenindexszel mért relatív változás közötti feszültségre (PPP-n mérve sokkal kisebb a relatív visszaesés) magyarázatot ad
 - **Nagy cserearányváltozások** esetén dPLI eléggé szorosan követi Pdd-t ➔
 - A szerző ebben az összefüggésben szerintem helyesen jár el, amikor a dPLI-t nem a P_{gdp} , hanem a Pdd relatív változásaként értelmezi

1985-1995 (II) - következmények

- A Kornai János által „transzformációs recessziónak” nevezett jelenség már az 1980-as évek második felében megkezdődött, ám az 1990-es évek elején bekövetkezett ***tényleges transzformációs visszaesés enyhébb volt a hivatalos statisztika által kimutatottnál***
- Különösen a belföldi felhasználás volumenének visszaesése maradt el a hivatalosan mérttől, mivel az importált javak árindexe a minőségjavulást is áremelkedésként számolta el
- Ezt figyelembe véve, Magyarország külkereskedelmi cserearányai a hivatalos indexnél lényegesen kedvezőbben alakulhattak.
- A minőségváltozás statisztikai „kezeletlensége” a fogyasztói, a beruházási és a termelői árindexet is felfelé (a volumenváltozást lefelé) torzította. Az átmenet idején a belföldi felhasználás hozzájárulása nagyobb, a nettó exporté pedig kisebb volt a GDP volumenváltozásához, mint ahogyan azt eddig gondoltuk.
- **Mindezekkel alapvetően egyetértek**